STRATEGIA NAȚIONALĂ DE ACȚIUNE COMUNITARĂ ȘI ROLUL EI ÎN REALIZAREA EDUCAȚIEI INCLUZIVE

Valentin Cosmin BLÂNDUL,
doctor, profesor universitar, Oradea, România
Florentina Adriana BLÂNDUL,
Grădinița cu Program Prelungit nr. 52,
structura P.N. 17, Oradea
E-mail: bvali73@yahoo.com

Rezumat: *Voluntariatul este o parte integrantă fundamentală a educației non-formale, fiind principala strategie de realizare a acesteia. Prin voluntariat, copiii și tinerii își dezvoltă calități precum generozitatea, altruismul, spiritul de inițiativă, cooperare și acceptare reciprocă, ei având posibilitatea să vină în sprijinul comunității în care trăiesc și să îi rezolve o parte din problemele cu care se confruntă. În prezentul articol vom încerca să prezentăm câteva modele de bună practică ale unor activități extracurriculare prin care elevii au venit în sprijinul comunității în mod voluntar.*

Cuvinte-cheie: *educație non-formală, proiecte caritabile, voluntariat.*

THE NATIONAL COMMUNITY ACTION STRATEGY AND ITS ROLE IN ACHIEVING INCLUSIVE EDUCATION

Summary: *Volunteering is a fundamental integral part of non-formal education, being the main strategy for achieving it. By volunteering, children and young people develop qualities such as generosity, altruism, the spirit of initiative, cooperation and mutual acceptance, as they have the opportunity to come to the support of the community in which they live and solve some of the problems they face. In this paper we will try to present some good practice models of extracurricular activities through which students came to support the community voluntarily.*

Key-concepts: *charity projects, non-formal education, volunteering.*

Introducere

În România, *Strategia Națională pentru Acțiuni Comunitare (SNAC)* reprezintă un program coerent și coordonat de acțiuni desfășurate cu regularitate care adună laolaltă atât copii cu dezvoltare tipică, cât și copii cu dizabilități, aflați în situații de risc, excluziune socială sau în pericol. Ideea centrală a programului este aceea că, prin implicare voluntară în activități social-comunitare, cresc șansele

ca tinerii aflați în dificultate să poată fi sprijiniți în a-și depăși problemele cu care se confruntă, respectiv în a se integra activ și responsabil în comunitățile în care trăiesc. De asemenea, programul își propune realizarea unui parteneriat autentic între unitățile învățământului de masă și cele aparținând învățământului special, structurilor de ocrotire a persoanelor ș.a.m.d. Nu în cele din urmă, sarcinile principale ale activităților de voluntariat incluse în program presupun stimularea mentală și dezvoltarea abilităților persoanelor cu cerințe speciale prin activități creative, de imaginație, încurajarea elevilor, în sensul însușirii și îmbunătățirii abilităților privind inițiativa și devotamentul, etc [1].

La începutul fiecărui an școlar, responsabilii SNAC de la nivelul fiecărei unități de învățământ stabilesc un calendar de lucru în care vor fi menționate potențialii beneficiari, perioadele de desfășurare ale diferitelor acțiuni social-comunitare, obiectivele preconizate, resursele umane și materiale necesare, strategiile de implementare, precum și rezultatele anticipate. Spectrul de manifestare al acestor acțiuni este extrem de larg și include, printre altele, ajutorarea persoanelor aflate în dificultate (realizarea de cumpărături ale unor produse de bază, curățenie în locuințele celor aflați în imposibilitatea de a face acest lucru, amenajarea unor părți din gospodăriile acestor persoane etc.), donarea unor produse de strictă necesitate pentru traiul cotidian sau a unor cadouri cu ocazia diverselor sărbători religioase, participarea la activități comune cu copiii cu dizabilități (sport, petrecerea agreabilă a timpului liber etc.). În felul acesta, tinerii vor ajunge să se cunoască mai bine, să își înțeleagă problemele pe care le întâmpină și să găsească împreună cele mai bune soluții pentru a construi o comunitate în adevăratul sens al cuvântului [2].

Problema cercetată

Cu toate acestea, nu orice activitate caritabilă care presupune participare voluntară este inclusă în SNAC. Mulți elevi și profesori sprijină persoanele aflate în stare de vulnerabilitate într-un mod dezinteresat, fără a aștepta nici un fel de recunoaștere. În continuare, ne propunem să prezentăm câteva exemple ale unor acțiuni benevole realizate de oameni ai școlii în beneficiul comunității, acțiuni care, prin valoarea lor, se pot constitui în modele de bună practică ce merită să fie replicate la nivel cât mai larg.

Un prim asemenea exemplu îl constituie proiectul *„Școala, Șansa mea!”* implementat de Universitatea din Oradea, în parteneriat cu Inspectoratul Școlar

Județean Bihor în perioada 2010 – 2012. *Obiectivul general* al proiectului a fost prevenirea și corectarea abandonului școlar în localitățile unde locuiesc elevi dezavantajați, prin facilitarea accesului la educație a grupurilor vulnerabile, cu risc de părăsire timpurie a școlii.

Obiectivele specifice ale proiectului au fost următoarele:

- creșterea gradului de informare în rândul comunităților din cadrul localităților vizate cu privire la necesitatea prevenirii și corectării părăsirii timpurii a școlii, respectiv la efectele negative pe care acest fenomen le-ar avea în viața persoanelor adulte și a societății în care acestea trăiesc;
- creșterea atractivității școlii și a performanțelor academice ale elevilor care învață în școlile vizate;
- dezvoltarea parteneriatului „Școală – Comunitate – Părinți" prin conștientizarea faptului că școala aparține comunității și trebuie implicată în demersul educativ, inclusiv în prevenirea abandonului școlar.

Grupul-țintă al proiectului a fost alcătuit din 100 de elevi cu risc de părăsire prematură a școlii, părinți ai acestora și cadre didactice din 5 localități din județul Bihor: Avram Iancu (20 elevi), Bogei (20 elevi), Cărăsău (15 elevi), Leș (15 elevi), respectiv Șuncuiuș (30 elevi). Criteriile de selecție ale elevilor din grupul-țintă au vizat asigurarea egalității de șanse și nediscriminarea în raport cu nici un criteriu: elevul este înmatriculat în ciclul școlar gimnazial, provine dintr-un mediu familial și socio-economic defavorizat, nu a mai beneficiat de alte proiecte / programe de sprijin, are rezultate școlare modeste, prezentând astfel risc de eșec școlar, respectiv elevul și familia acestuia doresc să participe la implementarea programului de terapie cognitivă A și B.

Dintre cele 14 activități ale proiectului, pentru prezentul studiu a fost reținută cea având numărul 12 - *Desfășurarea unor activități specifice pentru promovarea și îmbunătățirea abilităților sociale ale elevilor cu risc ridicat de abandon școlar prin activități extracurriculare* – martie-iunie 2011. În luna martie 2011, la nivelul fiecărei unități școlare a fost stabilit un plan de implementare al activității de promovare și dezvoltare ale abilităților sociale ale elevilor din grupul-țintă, în funcție de specificul local, dar și de posibilitățile fiecărei instituții. În perioada aprilie – iunie 2011 au fost implementate o serie de acțiuni de ecologizare a unor zone insalubre din cele 5 localități, ajutorarea unor familii aflate în dificultate, au fost organizate concursuri tematice de desen, precum și jocuri și

concursuri sportive. În fiecare școală a fost sărbătorită la 1 iunie Ziua Internațională a Copilului, prilej cu care au fost organizate numeroase jocuri și concursuri la care au participat, deopotrivă, elevi incluși în grupul-țintă dar și alții colegi din școală. La sfârșitul ultimului an de implementare al proiectului a fost editat un Buletin informativ conținând date relevante și modele de bună practică pentru prevenirea abandonului școlar. Rezultatele au fost reprezentate de cei 100 de elevi având abilități sociale și comunicare superior dezvoltate. De asemenea, este important de subliniat faptul că, prin cooperarea dintre elevii cu risc major de părăsire timpurie a educației formale și ceilalți colegi din școli s-a creat o adevărată comunitate socială și de învățare, fapt ce a condus la diminuarea semnificativă a ratei de abandon școlar la nivelul unităților de învățământ incluse în proiect [3].

Un alt proiect civic care a presupus implicarea benevolă a tuturor celor vizați în sprijinirea incluziunii elevilor cu cerințe educative speciale în comunitate a fost cel intitulat *„Voluntariatul – de la teorie la practică”* și a fost implementat de Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă nr. 1 Oradea, în parteneriat cu Universitatea din Oradea, Liceul Teoretic Ortodox „Roman Ciorogariu” Oradea, Colegiul Tehnic „Constantin Brâncuși” Oradea, respectiv Asociația CES – „Colaborăm – Educăm – Sprijinim” Oradea în perioada 2013 – 2014. Scopul principal al proiectului a constat în Dezvoltarea spiritului civic, privind realizarea unor activități de voluntariat în folosul copiilor cu dizabilități, cu ocazia unor evenimente deosebite din viața acestora, de către tineri liceeni și studenți

Obiectivele vizate au fost următoarele:

- Familiarizare tinerilor liceeni și studenți cu noțiunea de voluntariat, cu programe și modalități practice de realizare a acestora accesibile lor;
- Oferirea de consiliere și consultanță cadrelor didactice din liceele partenere, de către specialiști din universitate și învățământul special, în vederea integrării elevilor cu cerințe educative speciale în clasă;
- Participarea elevilor, studenților și profesorilor din instituțiile partenere la organizarea unor evenimente destinate persoanelor cu dizabilități: „Carnavalul toamnei”, Târgul caritabil „Bucuria Crăciunului”, Festivalul „Special Kids”;
- Valorificarea unor produse realizate de copii și tinerii cu dizabilități, cu sprijinul reprezentanților organizațiilor partenere la diferite expoziții și târguri destinate acestora.

- Marcarea unor zile specifice persoanelor cu dizabilități și voluntariatului: Ziua Internațională a persoanelor cu dizabilități sau Ziua Internațională a Autismului, Ziua Educației Non-Formale, prin activități de voluntariat realizate de participanții din organizațiile partenere cu copii și tinerii cu dizabilități.

Grupul-țintă al proiectului a fost reprezentat de 30 elevi cu CES din clasele 0-X de la CSEI nr. 1 Oradea, 25 elevi din clasele IX-XII de la Liceul Ortodox „Episcop Roman Ciorogariu", Oradea, 15 elevi din clasele IX-XII de la Colegiul Tehnic „Constantin Brâncuși", Oradea, 20 de studenți de la Universitatea din Oradea, respectiv profesorii implicați (echipa de proiect și colaboratori), precum și întreaga comunitate locală

Prin toate activitățile desfășurate, organizatorii proiectului împreună cu partenerii acestora au încercat să creeze un climat favorabil incluziunii școlare și sociale pentru copiii cu dizabilități. Strategiile de lucru cel mai frecvent utilizate au fost reprezentate de munca în echipe mixte, prin intermediul căreia, elevii cu dezvoltare tipică au avut șansa să îi cunoască și să le înțeleagă problemele, dar și să le valorifice calitățile colegilor lor cu CES. Studiile longitudinale realizate de membrii echipei de implementare au demonstrat că, atitudinea favorabilă incluziunii s-a menținut și după finalizarea proiectului, atât pentru elevii și studenții tipici, cât și pentru cei cu diverse cerințe educative speciale [3].

În loc de concluzii

Educația non-formală își are rolul și locul bine stabilit în formarea personalității elevilor și studenților. Această formă educațională urmărește identificarea și cultivarea interdependenței optime dintre aptitudini, talente, cultivarea unui stil de viață civilizat, stimularea comportamentului pro-social și creativ în diferite domenii. La aceste activități, copiii participă cu bucurie, cu entuziasm, se supun de bună voie regulilor, asumându-și responsabilități, se autodisciplinează. Sentimentele plăcute, bucuria și încrederea le dau copiilor siguranță. Cadrul didactic are, prin acest tip de activități, posibilitatea de a-și cunoaște elevii, de a contribui la educația lor, de a-i pregăti pentru integrarea lor în societate. În procesul instructiv-educativ, activitățile extracurriculare îl atrag pe elev să participe cu plăcere și să fie interesat de realizarea lor la un nivel performanțial cât mai înalt. În cadrul acestor activități, se transmit copiilor, în mod sistematic și organizat, informații din toate domeniile de activitate: literare, plastice, muzicale,

accesibile, formându-se astfel competențe de a audia anumite piese muzicale, de a interpreta roluri. Interpretând diferite roluri, copilul reproduce modele de conduită și le asimilează în propria lui comportare [4]. Trăsătura cea mai importantă a interpretării unor roluri este originalitatea și creativitatea copilului în redarea impresiilor proprii despre realitatea înconjurătoare, spontaneitatea și intensitatea trăirilor exprimate în joc. Are un pronunțat caracter activ–participativ, permițând copilului să construiască relații sociale, să-și exerseze și să-și perfecționeze limbajul, să rezolve probleme, să negocieze, să coopereze, să utilizeze simboluri ș.a.m.d. [5], [6].

Referințe bibliografice:

1. Blândul V. *Bazele educației non-formale*, Cluj-Napoca: Editura Mega, 2015
2. Blândul V. (coord.), *50 de jocuri și activități specifice educației non-formale*, Cluj-Napoca: Editura Mega, 2017
3. Blândul V., Roșu E., Iacob A., Blândul F., *Școala, Șansa mea! Ghid de consiliere pentru profesori*, Oradea: Editura Universității, 2010
4. Bradea, A. (coord.), *Lectura în context nonformal – modalitate de cunoaștere și intercunoaștere*, în Bradea, A (coord.), *Educația nonformală în tabere. Indrumar de bune practici*, Editura Universității din Oradea, 2012, pp. 73 – 90,
5. Marinescu Mariana (coord.), *Fundamentări teoretice și praxiologice în predarea științelor biologice*, Pitești: Editura Paralela 45, 2012
6. Petrovan R., *Elemente de psihopedagogie specială și psihopedagogia integrării*, Alba Iulia: Editura Universității „1 Decembrie 1918”, 2018